

IRÁNYTŰ INTÉZET

RÖVID ELEMZÉSEK

2015. JÚLIUS 13.

A KORMÁNYKÉPESSÉGRŐL

Kovács János
vezető elemző

E-mail: kovacs.janos@iranytuintezet.hu

Honlap: www.iranytuintezet.hu

Blog: www.iranytuintezet.blog.hu

www.facebook.com/iranytuintezet

Telefon: +36-1-700-0760

Fax: +36-1-700-0770

Az elemzés olvasása előtt érdemes a „Néppártosodás górcső alatt”¹ című analízisünk főbb megállapításait áttekinteni, így a kontextusba illesztve még inkább értelmet nyernek a megfogalmazott tézisek.

A kormányképesség fogalma

A kormányképesség fogalmának vannak objektív és szubjektív elemei. Az **objektív elemek** közé sorolható a választási program megléte, egy rendelkezésre álló cselekvési terv (adott esetben eltérő forgatókönyvek felvázolása), a szükséges erőforrások birtoklása (emberi erőforrás: képzett személyi állomány, szellemi tőke; megfelelő anyagi erőforrások), jól kiépített és hatékonyan működő szervezeti infrastruktúra (belső döntési mechanizmusok, működési/végrehajtási algoritmus). A **szubjektív elemek** közé sorolható a társadalmi megítélés (ismertség, népszerűség/támogatottság, az alkalmasság megítélése, a külső- és belső mozgástér alakulása (ez lehetne objektív feltétel is, ugyanakkor mivel a politikai folyamatok komplexitása és a szereplők diverzitása miatt egy állandó változóról van szó, inkább a szubjektív kategóriába sorolandó). Ha már a mozgástér szóba került, érdemes megkülönböztetnünk ún. külső és belső kormányképességet. Előbbi egy adott párt vagy kormányzat nemzetközi beágyazottságát, elfogadottságát, s így mozgástérét (tehát lehetőségeit, akciórádiuszát) befolyásolja komolyabban, míg az utóbbi a belföldi gazdasági, társadalmi és politikai folyamatok függvényében alakul.

A **külső kormányképesség** döntően a nemzetközi megítéléssel összefüggő fogalom, feltételezi kimunkált nemzetközi kapcsolatok, ad-hoc vagy állandó szövetségesek meglétét, de legalább azt a minimumot, amit talán a „szalonképesség” kifejezéssel tudnánk leginkább megragadni. Egy elszigetelt politikai erő nem rendelkezik külső kormányképességgel. A „szélsőséges”, „antidemokratikus” pecsétet magán viselő párt számíthat a nemzetközi térben való elszigetelődésre, annak minden diplomáciai és jogi következményével együtt. A nemzetközi elszigetelődés a rendelkezésre álló mozgástér drasztikus beszűkülését hozza, ami könnyen „sakk-matt” helyzethez vezethet. Ennek a nem túl kényelmes pozíciónak az ellentéte a nyitottságot, kompromisszumkészséget, bizonyos közösségi normák követését feltételező politikai attitűd, a nemzetközi beágyazottságot erősítő körültekintő cselekvés, ami tapogatózásokat, különféle gesztusok megtételét szorgalmazza, informális deal-ek megkötését vetíti előre.

---

¹ http://iranytuintezet.hu/neppartosodas_gorcso_alatt

A **belső kormányképesség**hez nélkülözhetetlen a választópolgárok számára egy pozitív jövőkép felvázolása, egy koherens, kiforrott választási program, valamint egy jól megragadható, kiérezhető, a választók számára könnyen értelmezhető, küldetéstudattal és reálpolitikai szemlélettől áthatott cselekvési terv. Egy kormánypozícióba készülő, vagy kormányzó pártnak rendelkeznie kell saját narratívával, „társadalmasított mítoszrendszerrel”, tematikus ügyekkel, a politikai szimbolika eszköztárával is. A (belső) kormányképesség egyik alapvető feltétele a cselekvőképesség, vagyis kormányzati pozícióba kerülve a tényleges cselekvés képessége – szemben a „látszatkormányzással”, ami kommunikációval próbálja a cselekvés hiányát palástolni. A tényleges cselekvés előkészített, modellezett, koherens döntéseket feltételez. Kiszámíthatóságra és gyakorlati(as) megközelítésre van szükség ideológiai toposzok és tabuk helyett. A nyugodtság, mint attitűd, valamint a politikai felelősség kérdése (józan értékítélet, reálpolitikai gondolkodás) szintén az alkalmasság érzését erősítik a választópolgárokban. Mivel a kormányképesség részben szubjektív ítéletekre épül, így „nem elég felkészültnek lenni, annak is kell látszani”; a választóknak el kell hinniük, hogy az általuk preferálandó párt/jelöltek kellő támogatottsággal rendelkeznek, és alkalmas a feladat elvégzésére. Ennek során érdemes kalkulálni a „elvesztett szavazat” és a „kisebbik rossz” elvével is. Az ún. koalícióképesség szintén a belső kormányképesség kritériumai közé sorolandó. Egy koalícióképtelen rétegpárt nem képes választást nyerni, következésképp kormánypozícióba kerülni. Ez a felismerés volt a néppártosodás folyamatának katalizátora.

Azt látni kell, hogy a külső és belső kormányképesség ugyanannak az éremnek a két oldala: a külső (nemzetközi) feltételek és kapcsolatok alakulása nagyban befolyásolja a kormány belföldi mozgásterét, míg a belföldi politikai döntések, megnyilvánulások kihatnak az adott párt, politika erő nemzetközi megítélésére.

A kormányképesség, mint cselekvés

Csak a cselekvőképes erő kormányképes. A kormányképes erő kiforrott programmal, cselekvési tervvel rendelkezik, amihez komplex gazdaság- és társadalompolitikai célrendszer, megfelelő személyi erőforrások és szellemi tőke áll rendelkezésére.

Szükség van „problémafára”, a prioritások kijelölésére (részben kommunikációs feladat). A szempontok:

1. népszerű (a közérdeklődés középpontjában álló) problémafelvetés,
2. saját programmal való koherencia,
3. effektív támadási pont a kormánnyal szemben,

4. alkalmi koalíciók köthetők társadalmi szereplőkkel,
5. elkötelezettség és szimbolikus erő
6. kellene már ellenzékben „megnyerhető” ügyek is az önigazolás érdekében

A centrális erőter megbontása – A Jobbik lehetőségei

Tételmondat: **„A centrális erőter megbontásához pólussá kell válni, a pólussá váláshoz pedig a medián-szavazók jelentős részének elhódítására van szükség. Egy, a társadalomnak csak bizonyos szegmenseit megszólítani tudó rétegpárt erre képtelen.”²**

Több empirikus kutatás³ is alátámasztja azt a tézist, miszerint a magyar társadalomban az elmúlt években nőtt a rendszerellenesség mértéke (a második Orbán-kormány alatti alkotmányozással, pontosabban az ellenzéknek az új Alaptörvényhez való viszonyával a rendszerellenesség immár intézményes szintet öltött), ami erős elitellenességgel, apátiával vagy időszakosan tüntetések formájában manifesztálódó protesthangulattal párosul. A Fidesz-KDNP nem hiteles a „rendszerellenes” szerepben (NER), sem a radikális szerepben, ezért nincs a Jobbik részéről igazodási kényszer azon túl, hogy a szimbolikus erejű kérdésekben nem célszerű puhábbnak mutatkoznia a kormánypártoknál. A „Jobbik-brand” épülőben van, elbírja a kisebb újradefiniálásokat, amit a néppárti fordulat nemcsak kívánatossá, de szükségessé is tesz, míg a Fidesz „bezárja magát”, szőnyeget terít a Jobbik elé, ahelyett, hogy kifogná a szelet a vitorlájából (Török Gábor). A közvélemény(-formálók) által a Jobbikhoz köthető témák, metódusok adaptálásával a Fidesz-KDNP rontja saját külső kormányképességét, illetve egyre kevésbé tudja megkülönböztetnie politikáját jobboldali riválisától, ami hosszú távon, a kormánypártok népszerűségének szükségszerű erodálásával kontraproduktív válik. Az elemzők körében gyakran hangoztatott vélemény, hogy a választók az „eredeti terméket” keresik, ez azonban csak részlegesen igaz; a választók nem feltétlenül az „eredetit” választják, hanem az erősebbet és hitelesebbet, s ezt a helyzetelőnyt a megfelelő kommunikációs stratégia mellett már az erőteljes protesthangulat is megadhatja a Jobbik számára.

A Fidesz ethosza meggyengült (G. Fodor Gábor), a Jobbiké viszont szárnyal („ha szívvel hirdeted ugyanazt, több szívet tudsz elérni”), amit megmutatott a tapolcai időközi kampánya is, s ami

---

² http://iranytuintezet.hu/neppartosodas_gorcso_alatt

³ A Political Capital radikalizmus-kutatásaiban az általuk „szélsőjobboldalinak” nevezett politikai erők megerősödését vizsgálva az okok sokféleségét (társadalmi-szociális környezet, demokratikus intézményrendszer és az abba vetett társadalmi bizalom ereje, politikai kultúra, politikai kommunikáció hatása, stb.), a „jobboldali extrémizmus” iránti kereslet vizsgálatára külön mutatószámot (DEREX-index) alkalmaznak.

DEREX-index:

<http://derexindex.eu/countries/Hungary>

komoly fegyvertény, főként a jobboldalon, ahol a választók fogékonyabbak a szimbolikus politikára.

A centrális erőter körülmény, nem pedig determináció; egyszerre behatárolja és kiszámíthatóvá teszi a „játékosok” viselkedését. A politikai centrum, a medián-szavazók „birtoklása” komoly fegyvertény, de aki középen áll, egyszerre legalább két fronton kell harcolnia (a kormányzati szerep csak felerősíti ezt, a kormány-ellenzék szembenállás és a hatalom birtoklásával való felelősség miatt). A kormányképesség legalább annyira szubjektív kategória, mint amennyire objektív, mindazonáltal komplexitása ellenére nem kezelhető magasabb absztrakciós szinten, gyakorlati példákon, cselekvési terveken keresztül vezet az út a kormányképességhez.

Mire van szükség?

1. nyugodt, cselekvésre kész erőre,
2. hitelességre, kiszámíthatóságra,
3. szélsőség helyett józan mértéktartásra, reálpolitikai szemléletre,
4. opportunizmus és önfeladás helyett ésszerű kompromisszumokra,
5. reaktív kommunikáció helyett a fontos ügyek napirenden tartására,
6. megfelelő taktikára.

E-mail: kovacs.janos@iranyuintezet.hu

Honlap: www.iranyuintezet.hu

Blog: www.iranyuintezet.blog.hu

www.facebook.com/iranyuintezet

Telefon: +36-1-700-0760

Fax: +36-1-700-0770